

ความสำคัญของวันสันติภาพไทย

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Varakorn@dpu.ac.th

“16 สิงหาคม 2548” ที่จะมาถึงในอีกไม่กี่วันข้างหน้า มีความสำคัญเชิงสัญลักษณ์ต่อสังคมไทยอย่างไม่ควรปล่อยให้ผ่านไปอย่างไรความหมาย

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2538 กำหนดให้วันที่ 16 สิงหาคมของทุกปีเป็น “วันสันติภาพไทย” วันที่สำคัญอย่างไรต่อสังคมของเราจนคณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของชาติ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองเกิดขึ้นในเอเชีย ในวันที่ 8 ธันวาคม 2484 กองทัพญี่ปุ่นได้บุกเข้าประเทศไทยพร้อมๆ กับการเปิดฉากโจมตีฐานทัพอเมริกันที่อ่าวเพิร์ลในฮาวาย ในชั้นแรกรัฐบาลไทยในขณะนั้นได้เลือกทางออกประนีประนอมไม่เสียเลือดเนื้อ โดยตกลงยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศแต่เพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ดี ด้วยเหตุการณ์การเมืองทั้งในและต่างประเทศที่ขมึงเกลียวยิ่งขึ้น รัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ทำสัญญาความร่วมมือกับญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2484 และในวันที่ 25 มกราคม 2485 ก็ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่ (Great Britain) และสหรัฐอเมริกา จึงเท่ากับว่าเข้าร่วมหัวจมท้ายกับฝ่ายอักษะและเป็นฝ่ายตรงข้ามฝ่ายพันธมิตรอย่างเต็มตัว

หลังจากนั้นได้มีคนไทยผู้รักชาติที่อยู่ทั้งในและนอกประเทศ (อังกฤษและสหรัฐอเมริกา) ร่วมมือกันก่อตั้งขบวนการลับภายใต้การนำของนายปรีดี พนมยงค์ อดีตนายกรัฐมนตรีและต่อมาเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพื่อต่อต้านการยึดครองประเทศไทยของญี่ปุ่น และประการสำคัญที่สุดก็คือ เพื่อป้องกันมิให้ประเทศไทยต้องตกเป็นฝ่ายรับผลจากการร่วมแพ้สงครามกับฝ่ายอักษะ หลังจากสงครามได้ยุติลงแล้ว

เป้าหมายหลักของขบวนการดังกล่าวหรือกลุ่มเสรีไทยก็คือ พยายามให้นานาประเทศยอมรับให้ประเทศไทยกลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ 8 ธันวาคม 2484 (เป็นประเทศอิสระไม่อยู่ภายใต้อาณัติของประเทศใด) โดยใช้ทุกวิถีทางที่จะทำให้มิตรประเทศเชื่อว่าคนไทยที่รักชาติเหล่านั้นมิได้เห็นด้วยกับการประกาศสงครามอันจะนำไปสู่การประกาศโมฆกรรมแห่งการประกาศสงครามเมื่อ 25 มกราคม 2485 ในเวลาต่อไป และประเทศไทยจักได้หลุดรอดพ้นจากสถานะของการเป็นหนึ่งใน

ฝ่ายผู้แพ้สงครามซึ่งไทยอาจต้องจ่ายเงินจำนวนมหาศาลเป็นค่าปฏิกรณ์สงครามอาจถูกยึดเป็นเมืองขึ้นและสูญเสียดินแดนบางส่วนไปก็เป็นได้

ขบวนการเสรีไทยได้ติดต่อโดยพยายามแสดงให้เห็นถึงความจริงใจที่มีต่อฝ่ายสัมพันธมิตรโดยให้ความร่วมมือทางทั้งด้านการทหารและการให้ข้อมูลข่าวกรองต่างๆ อย่างลับสุดยอดท่ามกลางการสอดส่องปราบปรามของฝ่ายญี่ปุ่นอย่างเข้มข้นและโหดเหี้ยม ซึ่งนับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อชีวิตของสมาชิกขบวนการเสรีไทย

จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยไม่ตกอยู่ในสถานะของผู้แพ้สงครามก็คือ เมื่อสงครามยุติลงในวันที่ 15 สิงหาคม 2488 หลังจากญี่ปุ่นโดนทิ้งระเบิดปรมาณูสองลูก ไทยได้คัดค้านใจประกาศสันติภาพและประกาศโมฆกรรมแห่งการประกาศสงครามต่อฝ่ายพันธมิตร ในวันที่ 16 สิงหาคม 2488

เหตุใดเมื่อไทยประกาศสันติภาพวันนี้แล้วจึงรอดพ้นจากความหายนะ โปรดอ่าน ข้อความที่ผมคัดมาจาก “คำประกาศสันติภาพไทย (ของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล) และข้อเขียน “สานส์ของนายปรีดี พนมยงค์ ถึงอดีตเสรีไทยและบทบาท” เมื่อ 1 สิงหาคม 2517 ดังต่อไปนี้

“คำประกาศสันติภาพ” มิได้ดังต่อไปนี้ “...โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ เมื่อพุทธศักราช 2484 อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่งดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหารตำรวจ ประชาชน พลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าการประกาศสงครามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2485 ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรีกษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทยและฝ่าฝืน

ขันขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมืองประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติ ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติตั้งที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้ เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่มิเห็นด้วยต่อการประกาศสงครามและการกระทำอันเป็นปรีกษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้

กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พุทธศักราช 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะริส เชียงตุง และเมืองพานันในประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านั้นและพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมืองบริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่นๆ ได้อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรภพดิ๊กก็จะให้พิจารณายกเลิกไปเป็นภายใน บรรดาความเสียหายอย่างใดๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม..."

ท่านอาจารย์ปรีดี ได้กล่าวถึงวันสันติภาพ 16 สิงหาคมไว้ดังนี้ "...ในการเจรจาทางการเมืองนั้น ผมได้ส่งผู้แทนเดินทางไปโดยทางลับที่ นครจุงกิง, กรุงวอชิงตัน และกองบัญชาการสูงสุด สัมพันธมิตร ภายใต้ลอร์ดทูลูส เมานท์แบทเทน ที่เกาะลังกา เพื่อขอให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองความเป็นเอกราชของไทย และเมื่อถึงโอกาสอันสมควรผมในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะได้ประกาศแทนองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันนันทมหิตลว่า การประกาศสงครามที่รัฐบาลพิบูลได้ทำต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาเป็นโมฆะ แต่ฝ่ายสัมพันธมิตรก็ระรอกอยู่ตลอดมา ครั้นถึงวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2488 ผมในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงประกาศแทนประชาชนชาวไทยว่าการประกาศสงครามดังกล่าวนี้เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย แต่ลอร์ดทูลูส เมานท์แบทเทนก็ได้ปรึกษารัฐบาลอเมริกันไว้ก่อนแล้ว จึงได้ส่งโทรเลขถึงผมสวนทางมาแนะนำว่าถึงเวลาแล้วที่ผมจะประกาศโมฆะสงครามนั้น ฉะนั้นประกาศโมฆะสงครามนั้นจึงเป็นที่รับรองแก่ประเทศมหาอำนาจสัมพันธมิตร รัฐบาลไทยจึงได้ประกาศว่าวันที่ 16 สิงหาคม เป็นวันสันติภาพ...

...ประเทศไทยซึ่งตามมตินี้เป็นฝ่ายแพ้สงครามและโดยนัยเป็นศัตรูของสหประชาชาตินั้น เมื่อคณะมนตรีความมั่นคงและสมัชชาสหประชาชาติได้มีความเข้าใจถึงสถานการณ์ของประเทศไทยดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ฉะนั้นในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2489 จึงได้ประกาศรับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ ส่วนอีกหลายประเทศรวมทั้งสาธารณรัฐของราษฎรมองโกเลียซึ่งร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในการต่อสู้ญี่ปุ่นนั้นกลับถูกคัดค้าน ซึ่งต้องรอเป็นเวลาประมาณ 10 ปี เศษสมัชชาแห่งสหประชาชาติจึงได้รับรองให้เป็นสมาชิก

ส่วนรัฐบาลอังกฤษที่ในชั้นเดิมเสนอข้อเรียกร้องผลประโยชน์จากประเทศไทยหลายอย่างนั้น ภายหลังที่ได้ใช้เวลา

ทำการเจรจาให้อังกฤษผ่อนผันข้อเรียกร้องมาเดิมแล้วก็ได้มีความตกลงสมบูรณ์แบบเพื่อเลิกสถานะสงครามสงครามระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่และอินเดีย..."

ก่อนที่กลุ่มเสรีไทยผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยรักษาสถานะของชาติไว้ไม่ให้ล่มสลายจากการแพ้สงครามจะสลายตัวไปนั้น ท่านอาจารย์ปรีดีได้กล่าวไว้ดังนี้ "...ผู้ที่ได้ร่วมงาน (เสรีไทย) กับข้าพเจ้าคราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้ไม่ได้รับร่วมในองค์การนี้โดยตรง ก็ยังมีอีกประมาณ 17 ล้านคนที่ได้กระทำโดยอิสระของตนในการต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถจะทำได้...ราษฎรทั้งปวงประมาณ 17 ล้านคนจึงเป็นผู้กู้ชาติไทย..."

วันสันติภาพไทยครบ 60 ปีในวันที่ 16 สิงหาคม 2548 นี้ เป็นโอกาสที่คนไทยรุ่นปัจจุบันจะได้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในอดีตที่คนรุ่นก่อนได้ใช้สติปัญญา ความสุขุมรอบคอบในการแก้ไขปัญหาของชาติ และจะได้รำลึกถึงความเสียสละของกลุ่มเสรีไทยที่ได้ใช้ความสามัคคี ความร่วมมือกันมุ่งมั่นรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนในยามคับขันอย่างกล้าหาญ

ประวัติศาสตร์ย่อมชำระเสมอ ถ้าเราไม่มีความสำนึกในประวัติศาสตร์แล้ว ถือได้ว่าเรากำลังใช้ชีวิตอยู่บนความประมาทอย่างยิ่ง